

A Civil Közoktatási Platform véleménye a kompetenciamérés jelentőségéről szóló jogszabálytervezetről

A CKP a tervezetben megjelenő rendkívül komoly szakmai hiányosságok, hibák alapján elfogadhatatlannak tartja a módosítás érvénybe léptetését. Alapvető javaslatunk az, hogy

- az OKM eredményeinek érdemjegyekké alakítását és a felvételi eljárásban való figyelembevételét ne vezesse be az oktatásirányítás;
- dolgozzon ki a minisztérium más stratégiát annak a problémának a megoldására, hogy a tanulók nem veszik komolyan a mérést, így annak eredménye nem valódi tudásukat tükrözi; ennek részeként gondolja át, mennyiben okozza ezt a hozzáállást a mérések számának megnövelése, ami a tanításra fordítható idő csökkentésével és az informatikai eszközök lefoglalásával egyéb problémákat is okoz,
- törekedjen arra, hogy a kompetenciamérést eredeti céljának megfelelően, az iskolák pedagógiai teljesítményének megismerésére és a pedagógiai munka javításának megalapozására használják.

Szakmai álláspontunkat, a javaslat veszélyeit a rendelettervezetre vonatkozó tételes kifogásaink után részletesek leírjuk.

Tételes kifogásaink:

Bevezetés 2. pontjához:

A kompetenciamérés „emelt szintű osztályzatokkal” való díjazása, illetve „beszámítása a középfokú felvételin elérhető pontszámokba” nem erősíti, hanem megszünteti a kompetenciamérés eddigi szerepét, alkalmatlanná téve azt az intézmények és pedagógusok munkájáról való visszajelzésre. Ahhoz ugyanis az szükséges, hogy ne egy mérésre való – iskolai vagy iskolán kívüli - felkészítés, hanem a többéves iskolai oktató-nevelő munka eredményét vegye figyelembe. Ha viszont a mérésnek nagy a tétje, ez a felkészítés nem kerülhető el. Ráadásul megnő a csalás veszélye is. Így hiába veszik komolyan a tanulók a mérést, az nem tudja betölteni eredeti funkcióját.

Az érdemjegy és a pontszám nem „méltó elismerése a tanulók befektetett munkájának”, mivel a mért területek nem az aktuális tananyagot kérik számon. Emiatt nem tartotta az Oktatási Hivatal az érdemjeggyel való értékelést emiatt szakmailag indokoltnak - mint az február elején még az Oktatási Hivatal honlapján is olvasható volt. (Ha pedig a kompetenciamérés kitöltésébe fektetett munkát kívánják ezzel értékelni, az aránytalanul nagy jutalom lenne.)

1 §. -hoz:

Mindezidáig a tanuló előrehaladásának érdemjeggyel való értékelése tanári kompetencia volt. Ilyen súlyú beavatkozás az osztályzat megállapításába a tanári autonómia nagyfokú megsértése. A tanulókkal szemben is méltánytalan egy egyszeri, a tananyag elsajátításához nem kapcsolódó, nagy mérési hibával rendelkező teljesítmény ilyen túlértékelése az év folyamán bemutatott teljesítményhez képest. Mint az február elején még az Oktatási Hivatal honlapján is olvasható volt, az érdemjeggyel való értékelés szakmailag nem indokolt, mivel a mért területek nem az aktuális tananyagot kérik számon, illetve azokat (például a szövegértés és a természettudomány esetén) nem lehet egyetlen tantárgyhoz kötni.

Emellett a módosítás nem veszi figyelembe azt, hogy vannak olyan iskolák, amelyek engedélyezett pedagógiai programjaik szerint általános iskolában nem adnak érdemjegyeket.

2. §-hoz:

A tervezet szerint a rendelet hatályba lépését követően néhány héttel végzett mérésekre már vonatkozik a szabályzás. Ezzel nincs biztosítva a kellő felkészülési idő - ez alaptörvényt sért. A rendelkezés azt sem veszi figyelembe, hogy vannak olyan iskolák, amelyek engedélyezett pedagógiai programjaik szerint általános iskolában nem használnak informatikai eszközöket, így korábban nem is vettek részt a kompetenciamérésekben.

Messzemenően károsnak tartjuk, hogy a hetedikben, hatosztályos gimnáziumok esetén negyedikben végzett mérésnek komoly befolyása legyen a továbbtanulásra.

3. §-hoz:

Mint azt szakmai véleményünkben alább részletezzük, méltánytalanak és sok szempontból károsnak tartjuk a kompetenciamérés kötelező figyelembevételét a középiskolai felvételnél.

Az a megfogalmazás, hogy a tanulmányi eredmény felvételin való figyelembevételénél a tantárgyi „minősítés mellett az országos mérés eredményét kell figyelembe venni” semmit sem mond arról, hogy a jövő évi felvételi eljárásban milyen módon, milyen súllyal, milyen körben veszik figyelembe a kompetenciamérés eredményét. Lehetőséget ad azonban arra, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 27. § további megváltoztatása nélkül a későbbiekben miniszteri vagy fenntartói utasításokkal írjanak elő a mérés figyelembevételére vonatkozó követelményeket, ami az előzetes kritika lehetetlensége miatt elfogadhatatlan.

Miért káros a kompetenciamérés eredményeinek érdemjeggyé és felvételi pontokká konvertálása?

A Civil Közoktatási Platform részletes szakmai véleménye

Mint azt korábban számos szakértő kifejtette, az OKM az iskolák értékelésére létrejött rendszer, a tanulásirányítási folyamatok eredményességével és hatékonyságával van kapcsolatban, az eredményeknek a tanulók iskolai értékelésében és továbbtanulási lehetőségeinek eldöntésében való felhasználása funkcióidegen.

1. Az OKM ugyan egy fejlett mérési eszközöket és szakmailag hiteles elméleti háttérrel (modern tesztelméletet) alkalmazó mérési rendszer, azonban súlyosan jelentkezik benne az ilyen rendszerek egy kivédhetetlen problémája: rendkívül nagyok a tanulók szintjén jelentkező mérési hibák. Ezek ma kiküszöbölhetetlenek, a mérés természetéből fakadnak. Az, hogy az eredmények a tanulók sorsát befolyásolják, mérhetetlenül igazságtalan lenne.
2. Az érdemjegyre váltás azért is méltánytalan eljárás, mert a kompetenciamérés deklaráltnak nem a tananyag elsajátítását, hanem a megszerzett kompetenciákat méri. Ráadásul a szövegértés és a természettudomány esetén nem is egyetlen tantárgyhoz kapcsolódik.
3. Az OKM-t a tanulók minden évben márciustól április-májusig írják, eddigre a középiskolai felvételi eljárás már régen lezárult, és a jegyek év végi zárása is igen közel van. Ez azt jelenti, hogy a jegyeket csak a következő évben lehet a felvételinél figyelembe venni, tehát már egy hetedikes rossz szereplés lehetetlenné tehetné az elképzelések szerinti továbbtanulást. A tanév végéhez közeli időpontok miatt nem lesz mód a kompetenciamérésért kapott érdemjegyek javítására azok számára, akik a mérési hiba nagysága miatt kerülnek indokolatlanul rossz helyzetbe.
4. Amennyiben a tesztrési időszakot lényegesen előbbre hozzák, az lehetlenné tenné az évek során végzett kompetenciamérések összehasonlítását.
5. Az, hogy az év végi jegyeket lényegesen befolyásoló érdemjegyek megállapítása nem a tanár, hanem egy központi mérés eredménye lenne, tovább csökkentené a tanári autonómiát.
6. A felvetett lépésekkel magas tételekkel rendelkezővé válna az OKM. A nemzetközi tapasztalatok szerint számolni kell minden ilyen helyzetben a „tesztre tanítás” „stratégiájának” jelentős tényezővé válásával, ami sok szempontból káros jelenség az oktatási rendszerekben.

7. Ez a külön felkészítés éppen azt a célt teszi lehetetlenné, amire a kompetenciamérés létrejött: az iskolai pedagógiai munka eredményességének mérését, a hiányosságok láthatóvá tételét, ami kijavításukat segítheti.
8. Ha egy tantermi mérésnek nagy a jelentősége, az nagyban megnöveli a csalás esélyét is, ami mind a mérések eredeti célja, mind a továbbtanulás lehetősége szempontjából nagyon káros.
9. Az intézkedés az esélyegyenlőtlenségek növekedésével járna. Amellett, hogy a „tesztre tanítás” a jobb szociális helyzetű tanulókkal foglalkozó iskolákban lesz erősebb, és a jobb anyagi lehetőségekkel rendelkező szülők az iskolán kívül is meg tudják valósítani a felkészülés segítségét, arra is fel kell hívni a figyelmet, hogy a teszteléses szituációk az alacsonyabb társadalmi státuszú szülők gyermekeit erősebben frusztrálják.
10. Az esélyegyenlőtlenség növelésétől függetlenül sem lehet eltekinteni attól, hogy egy ilyen nagy téttel bíró, elkerülhetetlen mérés sok tanuló számára veszélyes mentális terhet jelent; ezzel a jelenséggel már most is találkozunk a fontos, de jelenleg még elkerülhető központi felvételi kapcsán.
11. Az oktatási kormányzat egy olyan időszakban vet fel egy újabb, a kvantitatív módon, osztályzatokkal való értékelés erősödését, megszilárdítását szolgáló intézkedést, amikor a világban egy ezzel ellentétes tendencia érvényesül a leginkább. A tanulók pedagógiai értékelése egyre inkább kvalitatív jellegűvé válik, az iskolából fokozatosan eltűnik a minősítő jellege, motivációs szerepe egyre inkább arra korlátozódik, hogy a belső motivációkat erősítse. Mindezekkel az elvekkkel a tervezett intézkedés szembe megy.
12. A szakképzésben való továbbtanulás növelésére kinyilvánított kormányzati szándék és a központi felvételi minimális ponthatárára vonatkozó ajánlás alapján reálisnak látjuk azt a veszélyt, hogy a jövőben valamilyen központi vizsga megfelelő teljesítése lesz a gimnáziumba jutás feltétele. A fentiekben a vizsgával történő mérésről elmondottak alapján messzemenően károsnak tartjuk ezt a változtatást, akár a kompetenciamérés számít ilyen vizsgának, akár a központi felvételi. (Azt, hogy a gimnáziumba jutás megnevezését miért ellenezük, [korábban részletesen kifejtettük.](#))